

Aan
De minister van Financiën van Aruba

**College financieel toezicht
Curaçao en Sint Maarten**

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten
Convent Building 26
Frontstreet, P.O. Box 686
Philipsburg, Sint Maarten

Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Contactpersoon	Telefoonnummer
Kees van Nieuwamerongen/Pier Hornstra/Sandrien de Klerk	+5999 4619081
Datum	E-mail
29 december 2014	info@cft.cw
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Cft 201400242	
Pagina	Bijlagen
1/12	1

Onderwerp
Reactie op de concept-ontwerpbegroting 2015 van Aruba

Geachte heer Bermudez,

Op 19 november jl. heeft u het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) verzocht een deskundigenrapport op te stellen ten aanzien van de concept-ontwerpbegroting (OB) 2015 van Aruba. Het Cft heeft aangegeven hier positief tegenover te staan, mits de Rijksministerraad hier mee zou instemmen daar het niet behoort tot de formele functieomschrijving van het Cft. De Rijksministerraad heeft op 12 december jl. ingestemd met het voorstel van het Cft om follow-up te geven aan uw verzoek. In voorliggende brief worden de bevindingen over de ontwerpbegroting 2015 weergegeven. Daarbij komt het Cft tot vier concrete beleidsaanbevelingen die het voornemen van de regering van Aruba kunnen ondersteunen om een *balanced budget* binnen afzienbare tijd zeker te stellen

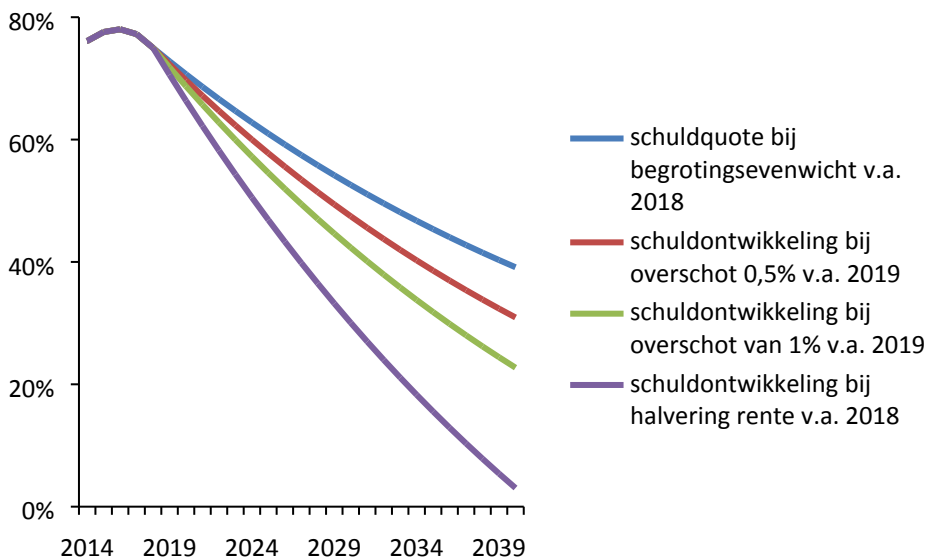
Met Aruba is afgesproken dat er een lid op voordracht van Aruba benoemd zal worden. Aangezien Aruba nog geen lid heeft voorgedragen, is deze reactie op de OB tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de voorzitter van het Cft en het lid namens Nederland. Hopelijk zal bij de volgende advisering een lid op voordracht van Aruba onderdeel uit kunnen maken van het college, aangezien Aruba aangegeven heeft deze voor te dragen.

Oordeel

1. Algemeen

De ontwerpbegroting 2015 sluit aan bij de meerjarencijfers zoals deze zijn verwerkt in de begroting 2014 door de begrotingswijziging die op 2 december jl. is vastgesteld.

Dit betekent dat de tekortdoelstellingen voor de jaren 2015 en verder aansluiten bij de aanbeveling uit het onderzoeksrapport van het Cft van 12 september jl. om vanaf 2018 een begrotingsoverschot te realiseren zodat een begin wordt gemaakt met het terugbrengen van de overheidsschuld naar acceptabele normen. Het Cft onderschrijft dan ook deze doelstellingen en het ambitieuze meerjarige pad dat de regering van Aruba heeft opgesteld. Hieronder wordt in dat verband nogmaals het overzicht gegeven van de schuldontwikkeling bij verschillende scenario's uit het onderzoeksrapport van 12 september.

Duidelijk blijkt dat als een begrotingssaldo van 0,5% (zoals nu voor 2018 wordt nagestreefd) structureel wordt gehandhaafd, de schuld in een overtuigend tempo af begint te nemen. Weliswaar duurt het ook in dit tempo tot circa 2034 voordat de schuldquote op een als structureel houdbaar te beschouwen niveau van rond 40% uitkomt, maar een groot deel van het vertrouwen kan op deze manier wel teruggewonnen worden.

Om structureel een overschot te realiseren, zullen ingrijpende beslissingen genomen moeten worden. Eerder is immers al gesignaleerd dat de structuur van de overheidsuitgaven zodanig is vormgegeven dat zelfs zonder politieke afweging, de uitgaven een sterke autonome groei kennen. Als deze autonome groei niet aangepakt wordt, zal ieder kabinet jaarlijks geconfronteerd worden met toenemende uitgaven met een druk op het tekort en de schuld als gevolg.

Kortom, zelfs als alle voornemens die gepresenteerd zijn in de OB 2015 uitgevoerd worden, zal de regering in 2019 en verder nog altijd geconfronteerd worden met omvangrijke taakstellingen.

Bovendien zal dit verder toenemen door de invoering van de reparatiepremie voor ambtenaren (als onderdeel van het pensioenpakket), welke vanaf 2017 zal worden geïndexeerd. De loon- en prijsgevoelige uitgaven en de rentelasten leiden, bij een tekortdoelstelling, vanzelf tot een *crowding out* van andere uitgaven die mogelijk een grotere bijdrage leveren aan de economische structuur van het land.

Aanbeveling 1: Het Cft adviseert de structurele groei van de overheidsuitgaven een halt toe te roepen door diverse (automatische) indexeringen stop te zetten.

2. De ontwerpbegroting 2015

Aangezien de voorgenomen maatregelen en bijbehorende onderbouwingen in de ontwerpbegroting 2015 nagenoeg gelijk zijn aan hetgeen hierover is opgenomen in de begrotingswijziging 2014, herhaalt het Cft het standpunt uit het onderzoeksrapport dat de maatregelen nog onvoldoende zijn ingevuld. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de voorgenomen maatregelen in de begroting met bijbehorende besparingen, waarbij per maatregel wordt uiteengezet in hoeverre deze op basis van de beschikbare toelichtingen realistisch worden bevonden.

Het is niet mogelijk op basis van de gepresenteerde maatregelen te stellen dat het meerjarige pad realistisch is of dat de tekortdoelstellingen gehaald zullen worden. Voor de meeste maatregelen geldt dat waar nodig de politieke besluitvorming is afgerond (bijvoorbeeld de pensioenhervorming en de bestemmingsheffing AZV), dus dat implementatie van de maatregelen nu veelal een kwestie van uitvoering is. Op andere terreinen is het nog verre van duidelijk wat de effecten zijn van het doorvoeren van de maatregelen op bijvoorbeeld de economische ontwikkeling van Aruba. Duidelijke voorbeelden hiervan zijn de belasting op financiële transacties en de omvangrijke belastingherziening die in voorbereiding is en een toename van de lastendruk van meer dan 10% tot gevolg lijkt te hebben. Voor sommige maatregelen zal wetgeving noodzakelijk zijn terwijl voor andere maatregelen een geheel nieuwe manier van werken en organisatie geboden is. Het is noodzakelijk dat voor het gehele pakket breed politiek *commitment* is, maar dan nog zal er druk ontstaan op het wetgevende en uitvoerende apparaat. Een groot aantal van de maatregelen zal al op 1 januari 2015 in moeten gaan om het gewenste effect te bereiken. Nu al is duidelijk dat er vertragingen op zullen treden.

Om deze reden herhaalt het Cft zijn eerdere advies om op korte termijn een aantal geloofwaardige maatregelen te nemen die het vertrouwen herstellen en leiden tot structureel evenwicht en een geloofwaardige begroting. Na het doorvoeren daarvan kan gewerkt worden aan een alternatieve invulling die politiek of maatschappelijk eventueel meer gewenst is. Hierbij ligt het voor de hand maatregelen te kiezen die de belastinginkomsten verhogen, zoals verhoging van het BBO-tarief.

Op deze manier wordt aangesloten bij adviezen van de Centrale Bank van Aruba om de belastingstructuur te verschuiven van directe naar indirecte belastingen, maar ook om eventuele lastenverzwaringen te beperken tot een korte duur als de situatie van de begroting hiertoe noodzaakt (CBA, *A Roadmap to Fiscal Sustainability in Aruba, dec. 2013*). Gezien de budgettaire situatie zijn maatregelen op korte termijn noodzakelijk: een vergelijking met de solidariteitsheffing van 1986 is daarom op zijn plaats. Ook toen noodzaakte de economische crisis en de sluiting van de raffinaderij tot een tijdelijke heffing om de financiële situatie het hoofd te bieden. Aruba heeft destijds laten zien op effectieve wijze de begroting op eigen kracht weer in veilig vaarwater te kunnen brengen. Deze ervaringen van toen kunnen nu goed van pas komen.

Aanbeveling 2: Neem zo snel mogelijk een beperkt aantal eenvoudig door te voeren maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van een tijdelijke solidariteitsheffing, die op korte termijn de problematiek terugdringen.

3. Uitvoering begroting

Gezien de beperkte onderbouwing van de voorgenomen maatregelen, is het van groot belang dat de uitvoering van de begroting goed wordt gevolgd en op gezette tijden de begroting wordt aangepast. Regelmatige uitvoeringsrapportages van de begroting zullen duidelijkheid verschaffen in hoeverre de maatregelen worden doorgevoerd en het gewenste effect hebben. De uitvoering van de begroting en de monitoring daarvan zijn immers minstens zo belangrijk is als het opstellen van een begroting.

Het Cft adviseert om naast het voortvarend ter hand nemen van de voorgenomen maatregelen, de focus te leggen op het verbeteren van de uitvoeringsinformatie. Periodieke verantwoording over de stand van zaken van de uitvoering is onontbeerlijk voor een ordentelijk begrotingsproces; het Cft beveelt dan ook aan dat het bestuur van Aruba periodiek, bij voorkeur elk kwartaal, aan de Staten rapporteert over de voortgang van de begroting. Daarbij zal eveneens informatie moeten worden gegeven over de voortgang van de voorgenomen maatregelen, zodat tijdige bijsturing mogelijk wordt. Minstens twee keer per jaar (bijvoorbeeld in april en oktober) zal een begrotingswijziging voor de hand liggen; immers op die momenten is bijsturing nog mogelijk. Het tussen kerst en het einde van het jaar behandelen van een begrotingswijziging, zoals tot nu toe gebruikelijk is op Aruba, is betrekkelijk zinloos en doorkruist het budgetrecht van het parlement. Idealiter worden procedures zoals hier bedoeld op termijn ook verwerkt in de Comptabiliteitsverordening van Aruba.

Op grond van bovenstaande doet het Cft de aanbeveling voor 1 februari te komen met een uitgewerkt (stappen)plan en een aanvullende financiële onderbouwing ten aanzien van de verschillende maatregelen. Daarnaast zal het bestuur van Aruba minimaal ieder kwartaal met een uitvoeringsrapportage moeten komen waarin wordt aangegeven wat de stand van zaken is van zowel de uitgaven als de inkomsten. Dit dient inzichtelijk gemaakt te worden op minimaal het niveau van economische categorieën en uitgesplitst naar ministeries. Tevens zal in deze uitvoeringsrapportage uiteengezet moeten worden wat de voortgang van de maatregelen is. Het ligt voor de hand dit te doen aan de hand van de voortgang van de concrete 24 maatregelen die Aruba zelf heeft voorgesteld.

Op grond van de informatie uit de uitvoeringsrapportage, en gekoppeld aan het uitgewerkte (stappen)plan ten aanzien van de voorgenomen 24 maatregelen, kan op dat moment worden beoordeeld in hoeverre de begroting realistisch is en of de opgevoerde maatregelen zijn/worden ingevoerd en het gewenste budgettaire effect hebben.

Het is van groot belang dat er een gevoel van *ownership* is voor de doelstelling waar de regering van Aruba voor staat. De minister van Financiën kan dit niet alleen, ook al omdat een deel van de voorgenomen maatregelen op het terrein van andere ministers ligt. Naast de noodzakelijke en vakbekwame rol van de minister van Financiën is de coördinerende rol van de minister-president van wezenlijk belang. Het instellen van een ministeriële stuurgroep onder voorzitterschap van de minister-president gericht op het tijdig nemen en implementeren van de maatregelen is verstandig om de regie op het bereiken van een *balanced budget* te versterken en de gedeelde verantwoordelijkheid daarvoor te onderstrepen.

Aanbeveling 3: Kom met een uitgewerkt (stappen)plan hoe de voorgenomen maatregelen te implementeren. Betrek daarbij ook de (tijdelijke) maatregelen zoals genoemd in de tweede aanbeveling. Rapporteer daarnaast elk kwartaal over de uitvoering van de begroting en de voortgang van de maatregelen en leg begrotingswijzigingen tijdig voor aan de Staten. Versterk het ownership door het instellen van een ministeriële stuurgroep onder voorzitterschap van de minister-president.

Het Cft zal een adviserende reactie opstellen op de aangeleverde uitvoeringsinformatie. Indien hieruit blijkt dat de begroting niet op schema ligt en de tekortdoelstellingen niet worden gehaald, zullen aanvullende maatregelen door Aruba moeten worden genomen en dient door middel van een begrotingswijziging de begroting te worden aangepast. Op deze manier wordt het instrument begrotingswijziging gebruikt waarvoor het bedoeld is: het bijsturen van de begroting op basis van de realisaties en beleidsvoornemens. De vraag of de meerjarige tekortdoelstellingen zoals de regering die zich heeft voorgenomen ook inderdaad gerealiseerd zullen worden, zal zeker een rol spelen in de advisering gericht op het aangaan van een buitenlandse lening die verwacht wordt in het eerste kwartaal van 2015, maar ook in nadere advisering in de loop van 2015.

4. Financieel beheer

In het onderzoeksrapport en het tussenrapport is aangegeven dat het financieel beheer op Aruba niet op orde is. Ook bij de toetsing van de OB 2015 wordt dit beeld wederom bevestigd. De aansluiting tussen de opgenomen cijferreeksen in het meerjarig kader en de onderbouwing daarvan is in veel gevallen zeer lastig te maken. Daarnaast is onduidelijk wat er precies wordt meegenomen in het basispad en de autonome ontwikkeling daarvan. Te rooskleurige aannames op het gebied van bijvoorbeeld de grootste uitgavencategorie, de personeelskosten, leiden tot een lagere tekortdoelstelling waarop het maatregelenpakket gebaseerd is dan wat uiteindelijk nodig zal zijn om in 2018 het gewenste begrotingsoverschot te bereiken.

Een meerjarig basispad met correcte verwerking van alle autonome groeicomponenten is daarom van essentieel belang om de juiste saldodoelstelling op te kunnen stellen. Het Cft adviseert daarom Aruba op dit gebied externe expertise aan te trekken.

Een ander risico is de zeer beperkte aansluiting tussen begroting en uitvoering. Dit heeft zowel betrekking op het niveau van het administratieve systeem als op de inrichting van de financiële infrastructuur. Zoals hiervoor al aangegeven bemoeilijkt het ontbreken van periodieke uitvoeringsrapportages het volgen en bijsturen van de begroting. Het is daarom van belang dat dit zo snel mogelijk zowel juridisch wordt vormgegeven en wordt geïncorporeerd in het begrotingsproces, als dat de juiste financiële infrastructuur wordt opgetuigd om de uitvoeringsinformatie tijdig op te kunnen leveren. Aruba zou al langere tijd voornemens zijn de Comptabiliteitsverordening te herzien daar veel onderwerpen nooit helemaal formeel zijn uitgewerkt. Een volledig en consistent juridisch kader (in dit geval de Comptabiliteitsverordening) vormt de basis van het op orde hebben van het financieel beheer. Een dergelijke herziening is een grote operatie en het verdient aanbeveling om hierbij deskundige ondersteuning voor in te schakelen. Met betrekking tot verbetering van de financiële infrastructuur zal ook extra capaciteit op het gebied van materieel en personeel ingezet moeten worden.

Aanbeveling 4: Bij het op orde brengen van het financieel beheer hebben het administratieve systeem, de opzet van de meerjarencijfers en de inrichting van de financiële infrastructuur, inclusief de juridische inbedding ervan (de comptabiliteitsvoorschriften), prioriteit.

5. Lenen

In de ontwerpbegroting heeft Aruba een bedrag opgenomen van een buitenlandse lening, die het voornemens is in de eerste maanden van het jaar aan te trekken. Dit kan alleen in overeenstemming met de Rijksministerraad, wat betekent dat bij indiening van dit leenvoorstel bij de Rijksministerraad een reactie zal worden gegeven op basis van de uitvoeringsrapportages over de stand van zaken van de uitvoering van de begroting. Zichtbare resultaten in de realisatie van het maatregelenpakket zijn noodzakelijk voor een instemmend advies dat het Cft dan zal moeten geven. Hierboven is al gesteld dat in lijn met de historische ervaringen in Aruba en de advisering terzake door de Centrale Bank van Aruba voor het bereiken van resultaten op korte termijn waarschijnlijk een solidariteitsheffing in de indirecte belastingen nodig is. Invoering van een dergelijke heffing zal zeker het gevoel van vertrouwen geven dat verwacht zal worden voor een instemmende reactie op een buitenlandse leenaanvraag. Overigens zullen ook internationale financiers resultaten willen zien voor zij het vertrouwen geven aan Aruba.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

prof. dr. A.F.P. Bakker

Bijlage

In onderstaande tabel zijn de 24 voorgenomen maatregelen die vanaf 2015 besparingen moeten opleveren uit de ontwerpbegroting 2015 opgenomen.

Voorgenomen maatregelen	2015	2016	2017	2018
Inkomstenverhogende maatregelen	81,4	130,0	153,5	170,0
<i>1. Intensivering invorderingsactie</i>	81,4	75,0	73,5	70,0
<i>2. Taakstelling belastingherziening</i>	-	55,0	80,0	100,0
Uitgavenverlagende maatregelen	-281,4	-349,7	-412,9	-465,1
<i>3. Halvering arbeidscontracten en natuurlijk verloop</i>	-27,6	-30,1	-37,9	-37,9
<i>4. Reductie overwerkvergoedingen</i>	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
<i>5. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart</i>	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
<i>6. Hervoming APFA pensioenregeling</i>	-53,8	-53,8	-53,8	-53,8
<i>7. Afvloeiing non-actieven</i>	-1,0	-2,0	-3,0	-4,0
<i>8. Terugbrengen kosten o.a. huur, lease wagens, etc.</i>	-10,5	-10,5	-10,5	-10,5
<i>9. Efficiencyslag en uitbreiding dienstverlening aan particuliere sector</i>	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
<i>10. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart</i>	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
<i>11. Instellen van Aruba Investment Fund (introductie transfer tax)</i>	-	-52,3	-78,3	-78,7
<i>12. Verlaging landsbijdrage AZV (introductie bestemmingsheffing AZV)</i>	-66,0	-68,0	-70,7	-72,3
<i>13. Bevordering arbeidsparticipatie</i>	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
<i>14. Subsidie FFD terugbrengen</i>	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
<i>15. Sportsubsidiecommissie als stichting instellen</i>	-1,8	-1,8	-1,8	-1,8
<i>16. Herstructurering Arubus</i>	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
<i>17. Financiële zelfredzaamheid van gesubsidieerde instellingen</i>	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
<i>18. Verlaging uitkeringen Landsbedrijf en Hoge Colleges van Staat</i>	-4,4	-4,4	-4,4	-4,4
<i>19. Versobering toeslagen buiten pensioenuitkering</i>	-11,0	-11,0	-11,0	-11,0
<i>20. Financiële zelfredzaamheid overheidsnv's</i>	-3,3	-3,3	-3,3	-3,3
<i>21. Hervorming AOV</i>	-52,1	-62,6	-74,4	-87,3
<i>22. Inbouw reparatietoelage in loonstructuur private sector</i>	-	-	-	-36,3
<i>23. Rationalisering investeringen</i>	-35,0	-35,0	-35,0	-35,0
<i>24. Onderbrengen studieleningen in een overheidsstichting</i>	-	-	-13,9	-13,9

1. Intensivering invorderingsactie

In de OB 2015 is opgenomen dat de opgenomen extra inkomsten uit hoofde van de intensivering van de invordering opbrengsten zijn waar de belastingdienst naar streeft. Deze opbrengsten zijn onderverdeeld in meer loonbelasting, winstbelasting, grondbelasting en BBO. Het Cft onderschrijft dat meeropbrengsten mogelijk zijn en moedigt de voorgenomen intensivering dan ook aan. Op basis van de realisatiecijfers over de afgelopen jaren en gesprekken met de belastingdienst denkt het Cft dat de begrote opbrengsten haalbaar en realistisch zijn.

2. Taakstelling belastingherziening

Momenteel is de commissie Vermeend bezig met een advies over de versimpeling en modernisering van een nieuw in te voeren fiscaal stelsel. Aruba verwacht dat hierdoor vanaf 2016 fors meer inkomsten kunnen worden binnen gehaald, oplopend tot Afl 100 miljoen in 2018. Deze besparing is taakstellend ingeboekt; onduidelijk is dan ook op dit moment op welke wijze hieraan invulling zal worden gegeven. Nadere ambtelijke gesprekken hebben niet tot extra inzicht geleid, waardoor een cijfermatige onderbouwing voor nu geheel ontbreekt.

3. Halvering arbeidscontracten en natuurlijk verloop

Uit de door Aruba ontvangen toelichting bij deze maatregel blijkt dat in 2015 Afl 17 miljoen wordt bespaard doordat de helft van de aflopende arbeidscontracten niet worden vernieuwd. In 2016 levert dit Afl 19,5 miljoen op, vanaf 2017 Afl 27,3 miljoen. Daarnaast wordt een besparing van Afl 10,9 miljoen gerealiseerd in 2015 door natuurlijk verloop, al wordt dit niet cijfermatig onderbouwd. Los van de vraag of het niet vernieuwen van de helft van de aflopende contracten gekwalificeerd kan worden als een strikte invulling van het vacature- en personeelsbeleid, is onduidelijk of de gepresenteerde besparingen overeenkomen met het gestelde beleidsvoornemen. In de OB wordt verder melding gemaakt van een analyse naar het takenpakket, de formatie en de bezetting van het overheidsapparaat. Onduidelijk is of deze analyse, waarmee in 2015 zal worden begonnen, moet leiden tot aanvullende maatregelen om zo de gewenste meerjarige besparingen te realiseren. Het Cft is van mening dat besparingen op het ambtenarenapparaat mogelijk en noodzakelijk zijn en juicht maatregelen op dit terrein dan ook toe. Het Cft adviseert Aruba te komen met meer concrete maatregelen en de bijbehorende berekeningen als toelichting op te nemen.

4. Reductie overwerkvergoedingen

Door efficiëntere roosterindeling en een verscherpt beleid ter vermindering van ziekteverzuim zullen de overwerkvergoedingen worden gereduceerd. Het Cft onderschrijft de noodzaak te snijden in de overwerkvergoedingen en adviseert dan ook maatregelen op dit terrein voortvarend ter hand te nemen. Om te kunnen beoordelen of de opgevoerde bezuinigingen mogelijk zijn, is verdere cijfermatige onderbouwing nodig.

5 en 10. Verzelfstandiging Directie Luchtvaart

Door de Directie Luchtvaart te operationeel te verzelfstandigen per 1 januari 2015 kan volgens Aruba meerjarig Afl 3 miljoen worden bespaard. Inmiddels is de wetgeving waarin de verzelfstandiging is vastgelegd aangenomen door de Staten, waarmee de formele verzelfstandiging per 1 december 2014 reeds is ingegaan. Onduidelijk is of, en op welke wijze, de nieuwe entiteit in de nieuwe situatie voldoende inkomsten kan genereren om de werkzaamheden uit te voeren.

6. Hervorming APFA pensioenregeling

De pensioenhervorming dient netto circa Afl 30 miljoen op te leveren. Dit betekent dat Afl 53,8 miljoen wordt bespaard als gevolg van een lagere pensioenpremie (werkt ook door in de subsidies).

Hier tegenover staan de eenmalige vermogensdotatie van Afl 170 miljoen in 2014, de rentelasten behorende bij deze dotatie (Afl 8,7 miljoen per jaar) en de reparatiepremie voor het personeel (deze intensivering staan niet in bovenstaande tabel maar zijn wel verwerkt in het meerjarig kader). Het Cft herkent op hoofdlijnen deze cijfers, al dient een cijfermatige onderbouwing de besparing van Afl 53,8 miljoen te bevestigen. Ten aanzien van de reparatiepremie merkt het Cft op dat deze vanaf 2017 geïndexeerd gaat worden en dat dit een nieuw risico is voor de toch al hoge apparaatskosten. Volgens de toelichting die werd gegeven in de begrotingswijziging 2014 stijgt de reparatiepremie van Afl 850 per jaar in de periode 2014-2016 naar Afl 1.167 in 2017 (stijging van liefst 37%) en naar Afl 1.485 in 2018 (stijging van 27%).

7. Afvloeiing non-actieven

Door een wachtgeldregeling voor werknemers in de overtolligheidspoule te introduceren en de VUT-regeling te activeren verwacht Aruba een besparing van Afl 1 miljoen in 2015 te realiseren, die per jaar met Afl 1 miljoen oploopt naar Afl 4 miljoen in 2018. De kosten die Aruba momenteel kwijt is aan non-actieven zijn relatief hoog en het is dan ook een positieve ontwikkeling dat Aruba voornemens is besparingen op dit terrein te realiseren. Nadere cijfermatige onderbouwing van deze geraamde besparingen is nodig om te kunnen beoordelen of de beoogde besparingen mogelijk zijn. Het lijkt echter aan de hoge kant, gezien de beperkte besparing die per afvloeiing gerealiseerd kan worden omdat de personeelskosten grotendeels vervangen worden door de kosten van de activering van de VUT-regeling.

8. Terugbrengen kosten o.a. huur, lease wagens, etc.

Geraamd wordt dat Afl 10,5 miljoen per jaar vanaf 2015 kan worden bespaard door het aanpassen van lease- en huurovereenkomsten en het verminderen van het aantal leasegoederen. Het Cft heeft bij de begrotingswijziging 2014 aanvullende informatie ontvangen waaruit blijkt dat verschillende commissies zijn ingesteld met als doel invulling te geven aan de stelposten uit de ontwerpbegroting 2014 (een deel van deze stelposten hebben betrekking op onder andere huur- en leasekosten). Hieruit blijkt dat inderdaad behoorlijke besparingen op dit terrein mogelijk zijn. Wel is de beschikbare toelichting onvoldoende om te beoordelen of de in het meerjarig kader opgenomen bedragen kunnen worden gehaald.

9. Rationalisering schoonmaakploegen

Aruba verwacht door een efficiëncyslag en uitbreiding van de dienstverlening aan de particuliere sector Afl 4 miljoen per jaar te kunnen besparen. De toelichting is te beperkt om te kunnen oordelen of deze voorgenomen besparing realistisch is.

11. Instellen van Aruba Investment Fund (introductie transfer tax) en rationalisering investeringen

Aruba is voornemens per 1 januari 2015 het Aruba Investment Fund (AIF) op te richten. Het doel van dit fonds is investeringen te doen ten behoeve van infrastructuur, onderwijsfaciliteiten, openbare ruimte, innovatie, duurzame ontwikkeling en milieu (het fonds is de opvolger van het FDA), en om de betalingen en het beheer te doen van bestaande en toekomstige verplichtingen inzake onroerend goed en infrastructuur die tot stand zijn gekomen uit publiek-private samenwerkingsvormen.

Het fonds zal gevuld moeten worden uit de opbrengsten van een te introduceren heffing op financiële transacties (*financial transfer levy*), waardoor de begrote investeringen kunnen worden afgevoerd van de begroting. Los van de vraag of zo'n heffing wenselijk is –onduidelijk is wat de gevolgen van een dergelijke heffing zijn; het Cft herhaalt dan ook dat eerst moet worden uitgezocht wat de economische gevolgen zijn van een dergelijke heffing- wordt hiermee een constructie in het leven geroepen die als effect heeft dat een deel van de collectieve uitgaven apart van de begroting wordt gezet. Met deze maatregel wordt dus het tegenovergestelde bewerkstelligd van wat in het onderzoeksrapport van het Cft van 12 september is geadviseerd. Een dergelijk fonds betekent een verdere inperking van het budgetrecht van de Staten, doordat op deze manier meer middelen apart worden gezet van de begroting. Het Cft adviseert dan ook om de investeringen onderdeel van de begroting te laten blijven.

12. Verlaging landsbijdrage AZV

De landsbijdrage aan AZV wordt vanaf 2015 niet verhoogd zoals op basis van de kostenstijgingen in de zorg verwacht zou mogen worden. Dit komt door de introductie van de bestemmingsheffing AZV die ten goede zal komen aan de AZV en waarmee de kostenstijging zal worden gefinancierd. De opbrengst van de heffing komt overeen met berekeningen die het Cft eerder heeft gezien. In de OB 2015 wordt gesteld dat naast de bestemmingsheffing nog enkele beheersmaatregelen in de zorg zijn of worden genomen, maar niet helder is wat de budgettaire effecten hiervan zijn.

13. Bevordering arbeidsparticipatie

Door een actief herintredingsbeleid denkt Aruba vanaf 2015 Afl 1,3 miljoen per jaar te besparen. Dit mede op basis van de positieve resultaten van het project 'Ban traha' en de daaraan gekoppelde trajecten. Ondanks deze positieve resultaten is de besparing van oorspronkelijk Afl 4 miljoen uit de ontwerpbegroting 2014 teruggebracht naar Afl 1,3 miljoen. Het is dan ook de vraag of het realistisch is dat vanaf 2015 deze uitgaven met Afl 1,3 miljoen kunnen worden verminderd. Nadere onderbouwing van deze voorgenomen besparing is nodig om hier uitsluitsel over te kunnen geven.

14. Subsidie FFD terugbrengen

De subsidie aan sportfaciliteiten is voor 2015 reeds teruggebracht met Afl 1 miljoen. Er mag dan ook verwacht worden dat deze besparing meerjarig kan worden gerealiseerd.

15. Sportsubsidiecommissie als stichting instellen

Met de omzetting van de Sportsubsidiecommissie in een stichting wordt een besparing van Afl 1,8 miljoen verwacht. Onduidelijk is of dit reeds voor 2014 is gerealiseerd, op welke wijze dit geschiedt en wat de gevolgen hiervan zijn (en dus of het mogelijk is).

16. Herstructurering Arubus

Door herstructurering van Arubus is de verwachting dat dit bedrijf geen tekorten meer zal realiseren en dat derhalve de overheid niet meer financieel hoeft bij te springen. Onduidelijk is echter of de voorgenomen investeringen (die worden bekostigd uit de verkoop van een gebouw van Arubus) voldoende zullen zijn om tekorten te voorkomen. Er ontbreekt een financiële onderbouwing.

17 en 20. Financiële zelfredzaamheid van gesubsidieerde instellingen en overheidsnv's
In de OB 2015 is opgenomen dat de subsidies aan stichtingen (niet zijnde onderwijs) met Afl 2,3 miljoen worden verlaagd. Op deze manier worden gesubsidieerde instellingen gestimuleerd meer zelf initiatieven te nemen en hun overheadkosten te verlagen. Deze besparing lijkt haalbaar aangezien de subsidies reeds in 2014 zijn verlaagd.

Daarnaast worden de aandelen van het noodlijdende Post Aruba NV ondergebracht bij het goed presterende SETAR. Post Aruba NV blijft een aparte entiteit, maar SETAR zal toezien op het besturen van de vennootschap. Hierdoor kan de bijdrage vanuit de begroting aan Post Aruba NV worden geëlimineerd. De toekomst zal uit moeten wijzen of deze maatregel voldoende is om de exploitatieproblemen van Post Aruba NV op te lossen.

18. Verlaging uitkeringen Landsbedrijf en Hoge Colleges van Staat

De uitkeringen aan landsbedrijven en Hoge Colleges van Staat worden met Afl 4,4 miljoen verlaagd. Onduidelijk is hoe deze verlaging is verdeeld en over welke instanties. In de rapporten van het Cft is reeds aangegeven dat het financieel beheer op Aruba onder de maat is en dat dit mede komt doordat enkele instanties onvoldoende (gekwaliceerd) bezet zijn. Een verdere bezuiniging op deze instanties zal naar verwachting het financieel beheer verder verslechteren.

19. Versobering toeslagen buiten pensioenuitkering

Deze maatregel was reeds voorgenomen in de ontwerpbegroting 2014 en behelsde dat de duurtetoeslag wordt bevroren en dat de eindejaarsuitkering behorende bij de duurtetoeslag niet langer wordt uitgekeerd. Onduidelijk is of het voornemen is om deze besparing te realiseren op dezelfde wijze. In de toelichting wordt gesteld dat gedurende 2015 door middel van de Sociale Dialoog nadere invulling hieraan wordt gegeven. Als gevolg hiervan is op dit moment niet te beoordelen of deze besparing in 2015 gerealiseerd zal worden.

21. Hervorming AOV

Vanaf 1 januari 2015 wordt de pensioengerechtigde leeftijd voor de AOV geleidelijk verhoogd van 60 naar 65 jaar. Per 1 januari 2014 is reeds de premiehoogte verhoogd en de premie met 1%-punt verhoogd. Per 1 januari 2015 zal de premie nogmaals met 1%-punt worden verhoogd. Deze maatregelen leiden tot forse besparingen de komende jaren. Echter, naar de mening van het Cft zijn deze besparingen noodzakelijk om het AOV-fonds weer gezond te maken en om een wettelijke reserve op te bouwen zoals is overeengekomen in de Sociale Dialoog. Onduidelijk is of in het basisscenario van de uitgaven de hoger geraamde uitgaven aan de AOV bij ongewijzigd beleid zijn opgenomen; indien dit niet het geval is dan kan deze besparing niet worden ingezet ter dekking van de meerjarige problematiek, maar is deze besparing nodig om ervoor te zorgen dat het AOV-fonds geen verliezen lijdt.

22. Inbouw reparatietoeslag in loonstructuur private sector

Aruba is voornemens de reparatietoeslag (een koopkrachtcompensatie uit het verleden die voor 2014 was geraamd op ruim Afl 35 miljoen) in te bouwen in het loongebouw.

Gelet op het feit dat de reparatietoeslag inmiddels een forse kostenpost is en bij ongewijzigd beleid steeds groter zal worden, onderschrijft het Cft de noodzaak hier iets aan te doen. Vooral nog is echter onvoldoende duidelijk hoe deze maatregel zal worden vormgegeven en welke stappen hiervoor genomen zullen moeten worden.

23. Rationalisering investeringen

In de OB 2015 is een besparing van Afl 35 miljoen opgenomen doordat de kapitaaloverdracht van Aruba aan het FDA niet langer wordt uitgekeerd. Nadere onderbouwing is nodig op basis waarvan een bezuiniging van Afl 35 miljoen wordt gepresenteerd.

24. Onderbrengen studieleningen in een overheidsstichting

Aruba is voornemens de studieleningen op korte termijn buiten de begroting te plaatsen. Hiermee wordt een geldstroom buiten de begroting en daarmee buiten het gezichtsveld van de Staten geplaatst. Zoals reeds in het onderzoeksrapport van het Cft aangegeven is dit een onwenselijke ontwikkeling. Daarnaast wordt in de OB 2015 aangegeven dat het beheer van de studieleningen wordt aangescherpt. Onduidelijk is of dit zal kunnen leiden tot Afl 13,9 miljoen besparingen structureel vanaf 2017, zoals in het meerjarig kader wordt gepresenteerd.